

(א) [נע' מוס' לעיל ו. ד"ה שבועה, (ב) [נע' מוס' וגי' רי"ף ור"ש רבה בר רב הונא, (ג) לעיל מ"ט, (ד) [עירך לעמוד הקודם, (ה) [נע' מוס' כדן, (ו) [נע' מוס' : (ז) [למקנן פ"א, :

תורה אור השלם

1 בי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה וכל בהמה לשמור ומת או נשבר או נשבה אין ראיה שבעת ימי הטהרה בין שנייהם אם לא שילח ידו במלאכת רעהו וְלִקַח בעליו ולא ישלם: שמות כב ט י
2 למען תלך בדרך טובים וארחות צדיקים תשמר: משלי ב ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דדכו וכו' על כספו ונתון שני בדין: (ב) ר"ה עד שלא וכו' אין כהם: י"ב תימה דכפ' הובך דף מט מנחל דיש בדברים משום ממוסרי אמנה:

גליון הש"ס

גמ' בשלם פלגא. עין ב"ב דף סב ע"ב מוס' ד"ה איתמר:

הגהות הגר"א

[א] גמ' זיל אייתי ראיה. י"ב גי' הרי"ף ור"ש ר' דלא פשעת בה וע' במלחמות:

השובר את האומנין פרק ששי בבא מציעא פג.

עין משפט
נר מצוה

ואפי' במקום מדרון נמי. היאך נפטר בשבועה במקום שבני אדם רגילין להלך אל"כ מציא עדים: היאך דאיכא ראיה. במקום שעדים מצויין: נייסי ראיה. ולא יפטר בשבועה כאיסי ור' מאיר אית ליה נתקל אנוס הוא הלכך שומר שכן נמי פטור ודאיסי לית ליה: ה"ג ור' חייה בר אבה וכו' ולא גרסינן אלא. ומילתא דכפי נפשיה מתוך הא דרמינן לעיל דר"מ אדר' מאיר בנתקל ואמר ר' אלעזר מבצר וכו' ור' חייה בר אבה פליג אדר' אלעזר ואמר לעולם חד מנא הוא ונתקל ודאי פושע הוא והכא היינו טעמא דמיפטר בשבועה: שבועה זו תקנת חכמים. להיפטר בה ולקמיא מפרש מאי משתבע הא פשע: שאם אי אפס. פטורו מן המשלומין כשנתקל אין לך אדם וכו' שדואג שלא יכשל ותשכר: היכי משתבע. לרבי חייה בר אבה אליבא דר"מ הא ודאי פושע הוא: ואפס רבי יהודה. לאיפלוגי ולמימר נתקל לאו פושע הוא אלא קרוי לאונס ולפשיעה ודמי לגניבה ואצידה ותקנת חכמים אין כחן אלא האי כי דיניה והאי כי דיניה: (ז) אין גמרא כרבי מאיר. דשניהן פטורין בשבועה שמעמי אף אני ומיהו תמיה אני דבשאלתא שומר חנם משתבע ללא פשע דאנא בעלמא כר' יהודה צבירא ליה דנתקל לאו פושע הוא ולא אנוס אלא שומר שכן כו': כנסתא. רחבה: זיוא. קורה היואל מן הכותל וצולטת לרשות הרבים: אייתי ראיה. ואינו נאמן בשבועה אלא בעדים: וזנייה לך. קניתי לך: וקיפו להו. החמילו: קלא איס להו. אימת החמילו ואכל מי היו ושל מי היו שמה שלך היו או קניתי חומץ בדמים פחותים ולא אכלך החמילו: דדכו באגרא. מוט כפוף באמנעו ונתנו על כספו (א) ונושא שני בדין (ב) שני ראשו ונושא צו משא כבד: משלם פלגא. פועל שקבל עליו להוליך חביות ממקום למקום ונשאם באותו מוט וכשר משלם פלגא: מאי טעמא נפש להו. ולא היה להטעינו לדכו: ווטרי להבי. וכיון דלכו ראו לשני משאות דרך בני אדם להתחזק ולטוענו כלאחד הלכך דמי נמי לאונס: דדכו בדיגלא. עץ מפולל ברשא וקושר צו משא שני בני אדם ומכניס לאורו בין שני פללי ומוטל על צ' כתפיו וקורין אותו בלשון אשכנו גבלי'א ורשאו של מטה ארוך וכשעומד לפוש מניגו בקרקע: משלם כוליה. שפשיעה היא שהרבה במשא שני בני אדם: שקולאי. נושאי משאות ומכרו ליה שלא במקום מדרון ובפשיעה אי נמי בדיגלא: בדרך טובים. לפני משורת הדין: וארחוס לדיקים טשמו. סיפיה דקרא הוא:

HebrewBooks.org © Mazonaim Publishers. No commercial use allowed.

השובר את הפועלי' ואמר להם להשכים ולהעריב. פי ר"י נששכין סתמא ואמר להם אחר שהשכינן כבר להשכים ולהעריב אבל אם התנה מעיקרא הכל לפי מנאל: פועל

ואפילו במקום מדרון נמי התינה היכא דליכא ראיה אבל היכא דאיכא ראיה ניתי ראיה ונפטר דתניא איסי בן יהודה אומר אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם (א) הא יש רואה יביא ראיה ויפטר ור' חייה בר אבה א"ר יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שאם אי אתה אומר כן אין לך אדם המעביר חבית למקום היכי משתבע אמר רבא שבועה שלא בכוונה שברתיה ואתא ר' יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם האי כדיניה והאי כדיניה ואתא ר' אלעזר למימר אין גמרא כר"מ ומיהו תמיה אני אם יכולים זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע שלא פשע בה אלא שומר שכר אמר משתבע כי לא פשע נמי בעי שלומי ואפילו שומר חנם נמי הא תינה במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע שלא פשע ואפילו במקום מדרון נמי הא תינה היכא דליכא ראיה היכא דאיכא ראיה ניתי ראיה ויפטר דתניא איסי בן יהודה אומר אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראיה ויפטר ההוא גברא דהוה קא מעבר חביתא דחמרא בריסתקא דמחוזא ותברה בזיוא דמחוזא אתא לקמיה דרבא א"ל ריסתקא דמחוזא שכיהי בה אינשי זיל אייתי ראיה [א] ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי יוסבירא לן כוותיה ה' ההוא גברא דא"ל לחבריה זיל זבין לי ארבע מאה דני חמרא אול זבן ליה לסוף אתא לקמיה א"ל זביני לך ארבע מאה דני חמרא ותקיפו להו אתא לקמיה דרבא א"ל יארבע מאה דני חמרא תקיפי קלא אית לה למילתא זיל אייתי ראיה דמעיקרא כי מוכנת להו חמרא מעליא הוה ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי יוסבירא לן כוותיה יאתקין רב חייה בר יוסף בסיכרא הני דדרו באגרא ואיתבר ג' נשלם פלגא מאי טעמא נפיש אחד וזוטר לתרי קרוב לאונס וקרוב לפשיעה בדיגלא משלם כולה רבה בר בר (ב) חנן תברו ליה הגהו שקולאי חביתא דחמרא שקל לגלימיהו אתו אמרו לרב אמר ליה הב להו גלימיהו אמר ליה דינא הכי אמר ליה אין (א) למען תלך בדרך טובים יהיב להו גלימיהו אמרו ליה עניי אנן וטרחינן כולה יומא וכפינן ולית לן מידי אמר ליה זיל הב אגרייהו א"ל דינא הכי אמר ליה אין (א) וארחות צדיקים תשמור:

אתה אומר כן אין לך אדם המעביר חבית למקום היכי משתבע אמר רבא שבועה שלא בכוונה שברתיה ואתא ר' יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם האי כדיניה והאי כדיניה ואתא ר' אלעזר למימר אין גמרא כר"מ ומיהו תמיה אני אם יכולים זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע שלא פשע בה אלא שומר שכר אמר משתבע כי לא פשע נמי בעי שלומי ואפילו שומר חנם נמי הא תינה במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע שלא פשע ואפילו במקום מדרון נמי הא תינה היכא דליכא ראיה היכא דאיכא ראיה ניתי ראיה ויפטר דתניא איסי בן יהודה אומר אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראיה ויפטר ההוא גברא דהוה קא מעבר חביתא דחמרא בריסתקא דמחוזא ותברה בזיוא דמחוזא אתא לקמיה דרבא א"ל ריסתקא דמחוזא שכיהי בה אינשי זיל אייתי ראיה [א] ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי יוסבירא לן כוותיה ה' ההוא גברא דא"ל לחבריה זיל זבין לי ארבע מאה דני חמרא אול זבן ליה לסוף אתא לקמיה א"ל זביני לך ארבע מאה דני חמרא ותקיפו להו אתא לקמיה דרבא א"ל יארבע מאה דני חמרא תקיפי קלא אית לה למילתא זיל אייתי ראיה דמעיקרא כי מוכנת להו חמרא מעליא הוה ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי יוסבירא לן כוותיה יאתקין רב חייה בר יוסף בסיכרא הני דדרו באגרא ואיתבר ג' נשלם פלגא מאי טעמא נפיש אחד וזוטר לתרי קרוב לאונס וקרוב לפשיעה בדיגלא משלם כולה רבה בר בר (ב) חנן תברו ליה הגהו שקולאי חביתא דחמרא שקל לגלימיהו אתו אמרו לרב אמר ליה הב להו גלימיהו אמר ליה דינא הכי אמר ליה אין (א) למען תלך בדרך טובים יהיב להו גלימיהו אמרו ליה עניי אנן וטרחינן כולה יומא וכפינן ולית לן מידי אמר ליה זיל הב אגרייהו א"ל דינא הכי אמר ליה אין (א) וארחות צדיקים תשמור:

הדרן עלך השובר את האומנין

השובר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב ימקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב אינו רשאי לכופן במקום שנהגו לזון זיון לספק במתיקה יספק הכל כמנהג המדינה מעשה בר' יוחנן בן מתאי שאמר לבנו צא שכור לנו פועלין הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד רבן שמעון בן גמליאל אומר לא היה צריך לומר הכל כמנהג המדינה: גמ' פשיטא לא צריכא דטפא להו אאגרייהו מהו דתימא אמר להו הא דטפאי לכו אאגרייכו אדעתא דמקדמיתו ומחשכיתו בהדאי קא משמע לן דאמרו ליה האי דטפת לן אדעתא דעבדינן לך עבדתא שפירתא אמר ריש לקיש פועל

אלא דברים ודברים אין בהם (א) משום ממוסרי אמנה דאילו משהחמילו לא תוכל לחזור: גמ' דטפא. הוסיף על שכן משאר פועלין: ככניסות

צו א מיי פ"ג מהל' שפירות הל' ב ועי' בהשנות ובמ"מ סמג עשין פט טושיע ח"מ סי' דט סעי' א:
ב [מיי' פ"ו מהל' שאלה הל'ג טושיע ח"מ סי' קפו סעי' א]:
צו ג מיי פ"ג מהל' שפירות הלכה א סמג טס טושיע ח"מ סי' דט סעי' א ויחי' רעד סעי' בן וסי' ט"ה סעי' א:
צו ד ד ה ו מיי פ"ב מהל' שפירות הל' ט סמג עשין ד טושיע ח"מ סי' קפו סעי' ב:
צו ז מיי פ"ג מהל' שפירות הל' ב סמג עשין פט טושיע ח"מ סי' דט סעי' ב:
א ח מיי פ"ט מהל' שפירות הל' א סמג עשין פט טושיע ח"מ סי' דט סעי' א:
ב ט מיי טושיע טס סעי' ב:
ג י מיי טס טושיע טס סעי' א:

לעני רש"י
גב"ל א. קלשון בכרמניה.

מוסף רש"י
צא ואמור להם כו'. שניה את בני לחור במנאלו עד שלא יתחילו במלאכה ולפסוק להם מזונות קלים (לעיל טס.).